

Beata Kacperska

Uniwersytet Łódzki

 <https://orcid.org/0000-0003-1190-8228>

*Googlować, trollować, tweetować...,
czyli nowe zapożyczenia czasownikowe
w języku użytkowników internetu*

Streszczenie. Celem artykułu jest usystematyzowanie informacji na temat nowych konstrukcji werbalnych w polszczyźnie, które tematycznie są związane z aktywnością w przestrzeni internetowej, w tym z korzystaniem z mediów społecznościowych, i w których wykorzystuje się obce bazy słotwórcze. Materiał badawczy składa się z 48 zapożyczeń czasownikowych i został sklasyfikowany pod względem słotwórczym (pod uwagę wzięto podstawy i formanty). W ten sposób wyróżniono trzy typy nowych czasowników: z podstawami w postaci nazw własnych, wyrazów pospolitych i rodzimych odpowiedników anglicyzmów. Następnie na podobieństwo haseł słownikowych opisano trzy wybrane zapożyczenia czasownikowe: *googlować*, *trollować* i *tweetować*.

Słowa kluczowe: zapożyczenia czasownikowe, internet, słotwórstwo, podstawa słotwórcza, formant, czasownik, zapożyczenie, nowe media

Jednym z podstawowych powodów tworzenia nowych wyrazów i tym samym wzbogacania leksyki są bieżące potrzeby nazewnictwa. Wszelkie zmiany zachodzące w rzeczywistości pozajęzykowej, tj. pojawienie się w niej nowego elementu – nurtu, przedmiotu, organizacji, instytucji czy zawodu, wymagają nazwania (por. Jadacka 2008: 86; Smółkowa 2012: 397). Czynnikiem, który znacząco wpłynął na rozwój słownictwa polskiego, był rozwój internetu, a wraz z nim powstanie mediów społecznościowych oraz różnego typu portali, komunikatorów, encyklopedii w wersji online itp. Istotną rolę w wypełnieniu powstałej luki nazewnictwa odegrały zapożyczone z języka angielskiego leksemy,

które w mniejszym lub większym stopniu zostały przyswojone do polszczyzny¹. Wyrazy obce posłużyły jako podstawy w procesie derywacji nowych wyrazów (głównie rzeczowników i czasowników) nazywających osoby, zjawiska oraz czynności mające związek z najnowszym środkiem masowego przekazu.

Celem artykułu jest przedstawienie mechanizmów tworzenia na gruncie polszczyzny nowych derywatów czasownikowych, które tematycznie związane są z przestrzenią internetową i w których wykorzystuje się obce bazy słowotwórcze. Do głównych zadań badawczych należy klasyfikacja tych leksemów pod względem słowotwórczym, tj. z wyróżnieniem typów podstaw i formantów. Podstawowe pytania, jakie zostały postawione, brzmią: w jaki sposób nazywa się działania współczesnych użytkowników internetu? które czasowniki są obecnie charakterystyczne dla tematyki internetowej? jakie zabiegi słowotwórcze wykorzystuje się do tworzenia form werbalnych dotyczących nowych mediów?

Materiał badawczy stanowią derywaty czasownikowe dotyczące funkcjonowania w internecie i występujące w najnowszych źródłach leksykograficznych, dostępnych wyłącznie w wersji elektronicznej, takich jak: *Obserwatorium Językowe UW. Najnowsze słownictwo polskie* (nowewyrazy.uw.edu.pl), *Słownik języka polskiego PWN* (sjp.pwn.pl), *Miejski słownik slangu i mowy potocznej* (miejski.pl), *Wielki słownik języka polskiego PAN* (wsjp.pl), *Dobry słownik* (dobrysloownik.pl) oraz *Wikisłownik* (pl.wiktionary.org). Na podstawie wymienionych portali wyekscerpowano 48 derywatów czasownikowych dotyczących nowych mediów i funkcjonujących w najnowszej polszczyźnie. Odnoszą się one do korzystania z mediów społecznościowych, portali aukcyjnych, wyszukiwarek czy komunikatorów internetowych. Ponadto nowe konstrukcje werbalne, w celu weryfikacji ich popularności i frekwencji w tekstach elektronicznych, zostały sprawdzone w wyszukiwarce Frazeo.pl².

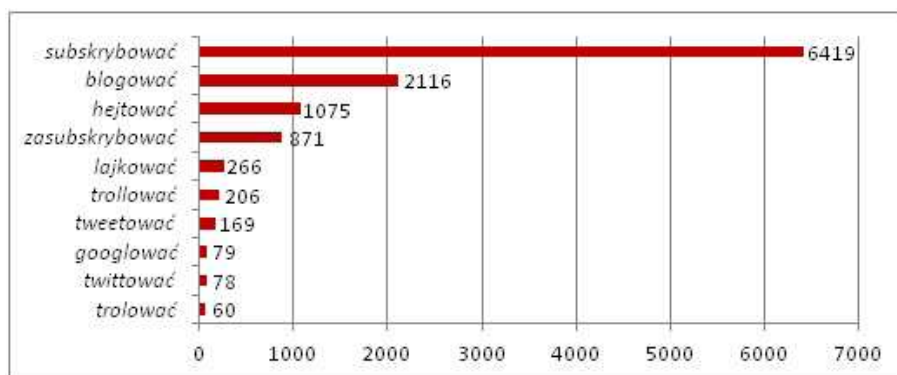
Klasyfikacja i charakterystyka zapożyczeń czasownikowych

Analiza wykonana za pomocą strony Frazeo.pl, która na bieżąco rejestruje wiadomości publikowane na polskich portalach o charakterze informacyjnym, pozwoliła na przygotowanie rankingu dziesięciu zapożyczeń czasownikowych tematycznie związanych z internetem i najczęściej występujących w artykułach internetowych w Polsce (zob. wykres 1).

¹ Istotę zjawiska internacjonalizacji we współczesnym języku polskim szczegółowo omawia Krystyna Waszakowa (2005).

² Analiza słowotwórcza nowych form werbalnych przedstawiona w niniejszym artykule to kolejny etap moich badań dotyczących najnowszego słownictwa polskiego, które związane jest z internetem. Efekty rozważań na temat nowych rzeczowników osobowych mających związek z działalnością internetową (ich klasyfikacja oraz opis wybranych leksemów na podobieństwo hasel słownikowych) zaprezentowano w artykule *Facebookowicz, youtuber, szafiarka i inni – o nowych nazwach użytkowników internetu* (Kacperska, w druku).

Wykres 1. Najczęściej używane zapożyczenia czasownikowe w polskich artykułach internetowych – dane na podstawie Frazeo.pl*

* Stan danych na 27.10.2019 r.

Źródło: opracowanie własne

Najpopularniejszym derywatem czasownikowym związanym z działalnością w przestrzeni internetowej okazał się leksem *subskrybować* oznaczający kliknięcie funkcji „subskrybuj” na portalu typu YouTube, co wiąże się z regularnym otrzymywaniem informacji na temat wybranego, ulubionego kanału internetowego. W polskich tekstach w internecie pojawił się on 6419 razy. Trzykrotnie mniej użyć odnotowano w przypadku wyrazu *blogować* (2116) wskazującego na prowadzenie bloga, na którym publikuje się treści mające formę tekstową lub audiowizualną. Trzecie miejsce w zestawieniu zajął czasownik *hejtować* (1075), czyli ‘zamieszczać w internecie skrajnie krytyczne, agresywne lub obraźliwe komentarze na temat kogoś lub czegoś’. Na kolejnych miejscach znalazły się: dokonana forma *zasubskrybować* (871), *lajkować* (266) w znaczeniu ‘kliknąć przycisk „lubię to” pod wpisem internetowym’, *trollować* (206) w odniesieniu do publikowania kontrowersyjnych opinii w internecie, a także czasowniki nazywające działalność na konkretnych portalach internetowych – *tweetować* (169) oraz *googlować* (79). Ranking najczęściej używanych zapożyczeń czasownikowych zamykają dwa wyrazy pokrewne z leksemami wymienionymi wcześniej i znajdującymi się wyżej w przedstawianym zestawieniu. Mowa o derywatach *twittować* (78) oraz *trolować* (60).

Biorąc pod uwagę typ podstaw słotwórczych, najnowsze derywaty czasownikowe nazywające działania użytkowników internetu można podzielić na dwie podstawowe grupy (zob. tabela 2 zamieszczona na końcu artykułu). Do pierwszej z nich należą czasowniki, których bazę stanowią **nazwy własne** serwisów wykorzystywanych przez internautów, np. *skajpować* ‘rozmawiać za pośrednictwem internetowego komunikatora Skype’, *facebookować* ‘korzystać z serwisu społecznościowego Facebook’, *instagramować* ‘korzystać z portalu społecznościowego Instagram’, *googlować* ‘szukać informacji w internecie na temat czegoś lub kogoś za pomocą wyszukiwarki Google’, *allegrować* ‘korzystać

z platformy aukcyjnej Allegro'. Do drugiej grupy zaklasyfikowano formy werbalne z **wyrazami pospoliczymi** w podstawach słowotwórczych typu *postować* (od ang. *post*) 'zamieszczać posty w internecie', *lajkować* (od ang. *like*), *hejtować* (od ang. *hate*), *szerować* (od ang. *share*) 'udostępniać wybrane treści (posty, zdjęcia, filmy) w internecie' czy *scrollować* (od ang. *scroll*) 'przewijać zawartość ekranu na urządzeniu elektronicznym (smartfonie, komputerze czy tablecie)'.

Zebrane wyrazy zostały zbudowane za pomocą zapożyczeń występujących w formie cytatu lub częściowo przyswojonych do polszczyzny pod względem graficznym i fonetycznym. W przypadku niektórych z nich zauważa się częste wahanie pod względem pisowni. Takie derywaty czasownikowe funkcjonują w dwóch postaciach: z zachowaniem zapisu oryginalnego (angielskiego) oraz w formie spolszczonej, jak w wyrazach typu *facebookować*/*fejsbukować*, *googlować*/*guglować*, *googlać*/*guglać*, *trollować*/*trolować*, *youtubować*/*jutubować*, *hashtagować*/*hashtagować*, *tweetować*/*tłitować*, *vlogować*/*wlogować* czy *scrollować*/*skrollować*/*skrolować*. Analiza użyc tego typu leksemów w tekstach internetowych, wykonana z wykorzystaniem danych zawartych na portalu Frazeo.pl, potwierdza, że w przypadku występowania dwóch wariantów graficznych użytkownicy internetu chętniej stosują formy będące zapożyczeniami w postaci cytatu – siedem spośród jedenastu badanych leksemów częściej pojawia się w postaci obcej niż spolszczonej, a przewaga w częstotliwości użycia zazwyczaj jest znaczna (por. tabela 1).

Tabela 1. Wariantywność pisowni nowych czasowników tematycznie związanych z internetem – dane na podstawie Frazeo.pl*

Pisownia obca [liczba wystąpień]	Pisownia spolszczona [liczba wystąpień]
<i>facebookować</i> [2]	<i>fejsbukować</i> [2]
<i>googlować</i> [79]	<i>guglować</i> [14]
<i>googlać</i> [9]	<i>guglać</i> [10]
<i>wygooglować</i> [0]	<i>wyguglować</i> [4]
<i>zgooglować</i> [12]	<i>zguglować</i> [6]
<i>hashtagować</i> [2]	<i>hashtagować</i> [3]
<i>tweetować</i> [169]	<i>tłitować</i> [3]
<i>vlogować</i> [14]	<i>wlogować</i> [0]
<i>scrollować</i> [52]	<i>skrollować</i> [2] <i>skrolować</i> [9]
<i>trollować</i> [206]	<i>trolować</i> [60]
<i>strollować</i> [51]	<i>strolować</i> [3]

*Podane w nawiasach liczby wskazują na częstotliwość występowania wskazanych form wyrazowych w tekstach internetowych, które zostały odnotowane przez wyszukiwarkę Frazeo.pl (stan danych na 27.10.2019 r.). Kolorem zostały zaznaczone te warianty czasowników, które częściej pojawiają się w tekstach. W tabeli nie uwzględniono leksemów *youtubować*/*jutubować* oraz *wyoutubować*/*wyjutubować*, które w tym czasie nie zostały zanotowane przez wskazany portal ani razu.

Źródło: opracowanie własne

Najbardziej produktywnym formantem zarówno w pierwszej, jak i drugiej wyróżnionej grupie form werbalnych jest przyrostek tematu czasu przeszłego czasownika *-owa(ć)*³. Co warto podkreślić, wszystkie wyrazy przedstawione w zestawieniu dziesięciu najczęściej używanych zapożyczeń czasownikowych na polskich portalach internetowych (zob. wykres 1) zostały zbudowane z wykorzystaniem tego formantu paradygmatycznego. Pozostałe wykorzystywane są rzadko. Tworzą one leksemy o nacechowaniu potocznym, które są bardziej ekonomicznymi, krótszymi i szybciej przyswajalnymi przez użytkowników polszczyzny synonimami następujących derywatów czasownikowych: *fejsbukować*, *googlować*, *hejtować*, *subskrybować* oraz *tweetować*. Częstki *-y(ć)* oraz *-a(ć)* posłużyły do utworzenia wyrazów z nazwami własnymi w podstawach – *fejsbuczyć* (alternacja k:ć) i *googlać/guglać*. Jeśli zaś chodzi o czasowniki, których bazę stanowią wyrazy pospolite, to do ich budowy niekiedy wykorzystuje się formanty *-i(ć)* (*hejcić*; alternacja t:ć) oraz *-ną(ć)* (*subnąć*, *tweetnąć*). Charakter nieoficjalny, potoczny tych czasowników podkreślają źródła leksykograficzne, potwierdza to również znikoma, a niekiedy wręcz zerowa częstotliwość ich występowania w artykułach internetowych, które z założenia powinny być tworzone z wykorzystaniem języka oficjalnego⁴.

O dużej popularności form werbalnych tematycznie związanych z przestrzenią internetową świadczą ich wariantywność oraz fakt, że bardzo szybko tworzone są od nich kolejne derywaty, przede wszystkim aspektowe. Wskazują one na to, że jakaś czynność związana z działalnością w internecie została wykonana, np. wyszukano pożądaną informację (*wygooglować/wyuguglować*, *zgooglować/zguglować*), film (*wywyoutubować/wyjutubować*) lub osobę w mediach społecznościowych (*wyfejsować*), wybrano konkretną opcję dostępną na portalach typu „lubię to” (*zajawkować*, *zławkować*) czy „subskrybuj” (*zasubskrybować*, *zasubować*) albo wręcz przeciwnie – anulowano ten wybór (*odlawkować*, *odsubskrybować*). Odpowiedniki dokonane analizowanych czasowników niedokonanych budowane są z wykorzystaniem typowych dla tej grupy formantów prefiksalnych: *wy-* (*wyszerować*), *z-* (*zhejtować*, *zhejcić*, *zszerować*), *za-* (*zafriendować/zafrendować*, *zatiweetować*), *po-* (*polawkować*), *od-* (*odlawkować*), *s-* (*strollować*).

Szczególną podgrupę derywatów czasownikowych występujących w języku użytkowników internetu stanowią te, których podstawami słowotwórczymi są **rodzime ekwiwalenty anglicyzmów**, czyli *ćwierkać*, *polubić*, *odlubić*. W dwóch z nich zauważa się neosemantyzację. W przestrzeni internetowej wyraz *ćwierkać* z reguły nie jest stosowany w pierwotnym rozumieniu

³ Niektórzy badacze uznają tę częstkę za morfem słowotwórczy (wtedy można byłoby mówić o derywacji sufiksальной). Autorzy podręcznika pt. *Gramatyka współczesnego języka polskiego. Morfologia*, ze względu na nałożenie się funkcji słowotwórczej oraz fleksyjnej, a także wymianę morfemów fleksyjnych, klasyfikują ten formant jako paradygmatyczny (zob. Grzegorzcykowa, Laskowski, Wróbel (red.) 1999: 367, 536).

⁴ Kwalifikator *potoczny* pojawił się przy definicjach leksemów *googlać/guglać* (<http://www.dobryslownik.pl>), *hejcić* (<https://nowewyrazy.uw.edu.pl>) oraz *tweetnąć* (<https://wsjp.pl>). W dodatku wyszukiwarka frazeo.pl rzadko notowała je w artykułach internetowych (*googlać* – dziewięć razy, *guglać* – dziesięć razy, *hejcić* – dziewięć razy, *tweetnąć* – cztery razy). Wyrazy *fejsbuczyć* i *subnąć* nie pojawiły się w żadnym z tekstów znajdujących się w tej bazie (stan: 27.10.2019 r.), ale ich weryfikacja za pomocą wyszukiwarki Google potwierdza, że są to czasowniki znane i stosowane przez użytkowników internetu we wpisach nieoficjalnych.

jako czynność związana z wydawaniem dźwięków, ale odnosi się do jednego z najbardziej znanych portali społecznościowych. To synonim leksemu *tweetować* (ang. *tweet* – ‘ćwierkać’) używany w znaczeniu ‘pisać krótkie wiadomości na Twitterze’. Czasownik *polubić* to całkowicie spolszczony odpowiednik leksemu *lajkować* (ang. *like* – ‘lubić’). *Odlubić* (synonim *odlajkować*) to neologizm słotwórczy z prefiksem *od-*.

Podczas analizy słownictwa tematycznie związanego z działalnością w internecie zauważa się także tendencję do skrótowości komunikatów – nowe formy werbalne występują bowiem jako konstrukcje syntetyczne. Dłuższe, analityczne formacje, które widać w parafrazach słotwórczych, są zastępowane jedną jednostką leksykalną, najczęściej pojedynczymi leksemami, np.:

- *zajkować* ← ‘dać lajka’ – ‘kliknąć przycisk „lubię to” pod wpisem internetowym’,
- *postować* ← ‘wstawiać post’ – ‘upubliczniać krótkie wiadomości tekstowe w mediach społecznościowych’,
- *vlogować* ← ‘prowadzić vloga’ – ‘prowadzić bloga, którego treścią są filmy wideo’,
- *zafriendować* ← ‘przyjąć do znajomych/friendsów’ – ‘zawrzeć znajomość na portalu społecznościowym (Facebooku)’,
- *hashtagować* ← ‘wstawiać hashtagi’ – ‘wstawiać słowa klucze poprzedzone znakiem # we wpisie na portalu społecznościowym w celu wyróżnienia istotnych treści’,
- *subować* ← ‘dać subskrypcję’ – ‘wybrać opcję „subskrybuj” dostępną przy kanale internetowym na portalu typu YouTube’.

W przedstawionych formacjach czasownikowych (typu *Jan dał lajka*) wykładnik argumentu, czyli rzeczownik (*lajk*), jest reprezentowany w derywacie przez temat, a wykładnik predykatu, czyli czasownik (*dał*), wchodzi do nowego wyrazu jako formant (*Jan lajkuje*). Widoczna jest zatem silna tendencja do ekonomii języka i jak największej skrótowości przekazu internetowego, co stanowi jedną z głównych przyczyn powstawania nowych derywatów dotyczących korzystania z najnowszego medium masowego.

Analiza wybranych derywatów czasownikowych

Podobnie jak w przypadku nowych rzeczowników osobowych określających użytkowników internetu (por. Kacperska, w druku) również współczesne formy werbalne nazywające czynności podejmowane w sferze internetowej w większości nie są notowane w słownikach języka polskiego. Ich wyjaśnienie można odszukać w elektronicznych źródłach internetowych, ale w wielu przypadkach definicje wymagają doprecyzowania lub zaktualizowania. W dalszej części artykułu na podobieństwo haseł słownikowych zostaną opisane trzy zapożyczenia czasownikowe, które pojawiły się w rankingu najchętniej uży-

wanych form werbalnych w polskich artykułach online (zob. wykres 1) oraz występują w polszczyźnie w różnych wariantach graficznych (zob. tabela 1). W charakterystyce leksemów *googlować*, *trollować* i *tweetować* pod uwagę weźmie się przede wszystkim ich semantykę, grafię, etymologię, a także wyrazy pokrewne, połączenia wyrazowe, przykłady użycia oraz internetowe źródła leksykograficzne, w których notowane są te pojęcia.

Googlować

Jednym z czasowników, które przeszły z języka środowiskowego do polszczyzny ogólnej, jest wyraz *googlować*. Już w 2016 roku został wzięty pod uwagę przez Barbarę Kudrę opisującą właściwości najnowszych derywatów czasownikowych (zob. 2016: 52). Badania podjęte trzy lata później potwierdzają, że wciąż jest on używany i cieszy się niesłabnącą popularnością wśród użytkowników języka. Pojęcie to notują aż cztery internetowe źródła leksykograficzne: *Obserwatorium Językowe UW*, *Najnowsze słownictwo polskie*, *Słownik języka polskiego PWN*, *Dobry słownik* oraz *Wikisłownik*. W większości z nich leksem ten jest opatrzony bądź kwalifikatorem, bądź uwagą wskazującą na jego charakter potoczny.

Googlować to czasownik odrzeczownikowy, etymologicznie związany z obcą nazwą własną, wskazujący na szukanie informacji na temat kogoś lub czegoś za pomocą internetowej wyszukiwarki Google. Przegląd tekstów rejestrowanych przez *Frazeo.pl* potwierdza, że wyraz ten rzadko występuje w najbardziej eksponowanych miejscach w artykułach w internecie – na 79 wystąpień dwa razy w tytule został użyty czasownik, raz gerundium:

- *Czego nigdy, przenigdy nie powinniśmy googlować* (joemonster.org)⁵,
- *Dziwnów: Nauczą seniorów czatować i googlować* (ikamien.pl),
- *Googlowanie nie takie oczywiste?* (innpoland.pl).

Derywat *googlować* zazwyczaj pojawia się w wypowiedziach osób, które są cytowane w tekście, oraz w felietonach i wywiadach (także we fragmentach, których autorem jest przedstawiciel mediów) publikowanych na największych polskich portalach:

- *Nie trzeba długo googlować w Internecie, żeby natknąć się na artykuł z „GW” z 2012 r., zatytułowany „Karta nauczyciela tylko dla nauczyciela”* (dorzeczy.pl),
- *Przepraszam, że tak dopytuję, ale po prostu nie mam pojęcia czym zajmuje się znaczna część liderów tego rankingu. Zaczęłam googlować* (polskatimes.pl),
- *Wystarczyła jedna dość przeciętna reklama, żeby ludzie z całego kraju zaczęli googlować na potęgę hasło „Blondynka z reklamy”* (kobieta.wp.pl).

⁵ Wszystkie przykłady użycia są zapisywane z zachowaniem oryginalnej grafii. Na końcu cytatów w nawiasach podano nazwę portalu, z którego zaczerpnięto fragmenty tekstów. Pełne adresy stron internetowych, na których opublikowano artykuły, wraz z datami dostępu załączono na końcu niniejszego artykułu.

W tekstach internetowych wyraz ten występuje również w innych wariantach graficznych: spolszczonym, zgodnym z wymową – *guglować* (jest on jednak stosowany znacznie rzadziej niż forma podstawowa; por. tabela 1) oraz z krótszym sufiksem – *googlać/guglać*. Niekiedy czasownik *googlować* zapisywany jest w cudzysłowie, np. [...] *kolejne roczniki maturzystów [...] potrafią klikać, „googlować”, ale nie rozumieją związków pomiędzy pewnymi zjawiskami [...]* (portalsamorządowy.pl). Prawdopodobną przyczyną tego typu zapisu jest fakt, że w ocenie nadawcy komunikatu derywat ten ma nacechowanie potoczne (na co zresztą zwracają uwagę także najnowsze słowniki dostępne online). Wśród wyrazów pokrewnych formy *googlować* należy wskazać czasowniki dokonane *wygooglować/wyuguglować* i *zgooglować/zguglować* oraz rzeczownik odczasownikowy *googlowanie*. Często występujące połączenie wyrazowe to *googlować kogoś lub coś*.

Trollować

Kolejny nowy derywat czasownikowy z obcą podstawą słotwórczą, który jest jednym z najczęściej używanych przez internautów (zob. wykres 1), to leksem *trollować*. Dotyczy on zjawiska negatywnego, nierzadko piętnowanego we współczesnych mediach. *Trollować* oznacza zamieszczać w internecie (na forum, czacie, w mediach społecznościowych, komentarzach itp.) napastliwe, często ośmieszające wpisy zawierające kontrowersyjne opinie lub nieprawdziwe informacje, co ma na celu zwrócenie na siebie uwagi lub sprowokowanie innych użytkowników do burzliwej dyskusji, a nawet kłótni. Nadawca tego typu wpisów może stosować rozmaite zabiegi, takie jak „udawanie naiwnego” poprzez pozorne zgłębianie tematu czy zadawanie i powtarzanie pytań wszczynających spór między internautami.

Czasownik ten do tej pory został odnotowany w trzech źródłach leksykograficznych dostępnych w wersji online: *Obserwatorium Językowe Uniwersytetu Warszawskiego*. *Najnowsze słownictwo polskie*, *Miejski słownik slangu i mowy potocznej* oraz *Dobry słownik*. Dwa pierwsze słowniki podkreślają jego potoczny charakter. Jak wynika jednak z analizy artykułów internetowych rejestrowanych przez wyszukiwarkę Frazee.pl, określenie to jest używane nie tylko w komunikacji prywatnej czy indywidualnych wpisach użytkowników; coraz częściej pojawia się ono także w artykułach internetowych (do 27.10.2019 roku zostało użyte 206 razy), które są pisane nieco staranniejszą polszczyzną niż spontaniczne wpisy internautów. Widać zatem zjawisko stopniowej międzystylowej migracji leksemu – z rejestru swobodnego, nieformalnego do opracowanych form internetowych wypowiedzi dziennikarskich.

Czasownik *trollować* najczęściej pojawia się w zasadniczych segmentach artykułów publikowanych w internecie, które co ciekawe, dotyczą rozmaitej tematyki – są to zarówno teksty polityczne, jak i plotkarskie, np.:

- *We wtorkowy wieczór Saryusz-Wolski wreszcie zabrał głos na Twitterze, ale... zdaje się nim **trollować** wyborców i kolegów ze świata polityki (natemat.pl),*
- *Wszystko przez fanów Bey, którzy okrzyknęli Rachel kochanką Jaya Z (46 l.) i zaczęli **trollować** jej konto na Instagramie (kozaczek.pl),*
- *Tymczasem Seleną Gomez zaczęła trollować Biebera w sieci (plotek.pl).*

O tym, że leksem *trollować* jest powszechnie rozumiany, świadczy fakt, iż jest używany w inicjalnych częściach artykułów internetowych, głównie w tytułach:

- *PiS nie odpuszcza. Rusza nowy projekt, będzie oficjalnie **trollować** Platformę Obywatelską (pikio.pl),*
- *Sztuczna inteligencja walcząca z mową nienawiści daje się... **trollować** (antyweb.pl),*
- *Miał **trollować** Akunina i Nawalnego. Rosjanin stanął przed niemieckim sądem (tvn24.pl).*

Przykłady użycia potwierdzają, że zdecydowanie najczęstszym połączeniem wyrazowym jest *trollować kogoś lub coś*⁶. Jeśli chodzi o etymologię, to Obserwatorium Językowe UW podaje, że analizowany derywat czasownikowy został utworzony od rzeczownika osobowego *troll*, który wskazuje na tego, kto publikuje w internecie takie wpisy i komentarze. W tekstach internetowych pojawia się także drugi wariant graficzny czasownika – spolszczony i zgodny z wymową – *trolować* (*strołować*); jest on jednak rzadziej używany (Frazeo.pl odnotowało 60 użycie tego wyrazu). Wśród wyrazów pokrewnych wyróżnić należy czasownik dokonany *strołować* (*strołować*), rzeczownik odczasownikowy *trollowanie* oraz rzeczownikowe zapożyczenie z języka angielskiego funkcjonujące w polszczyźnie w postaci cytatu – *trolling*. Dobry słownik za synonimiczne określenia derywatu *trollować* uznaje takie wyrazy, jak: *atakować*, *judzić*, *podpuszczać*, *provokować* czy *skłócać*.

Tweetować

Pojęciem sprawiającym użytkownikom polszczyzny najwięcej problemów, jeśli chodzi o pisownię, spośród wszystkich omawianych zapożyczeń czasownikowych jest to, które nazywa czynność związaną z publikowaniem krótkich wpisów na portalu społecznościowym Twitter. Przyczyną kłopotów z zapisem tego określenia jest różnica grafia dwóch zapożyczeń przyswojonych do języka polskiego w postaci oryginalnej – nazwy własnej *Twitter* [*Tweeter] (portal) oraz nazwy pospolitej *tweet* [*twitt] (wiadomość), które stanowią podstawy słotwórcze derywatów czasownikowych. Zarówno w źródłach leksykograficznych, jak i w artykułach internetowych w tym

⁶ Zdarza się jednak, że derywat *trollować* jest używany w połączeniu z zaimkiem zwrotnym się w znaczeniu wykonywania czynności wzajemnej (jak: *klócić się*, *całować się*, *bić się* – z kim? z czym?) oraz podrzędnikiem wyrażonym wyrażeniem przyimkowym: *z + narzędnik*, np.: *W rolach głównych zobaczymy Annę Kendrick i Blake Lively, która uwielbia trollować się ze swoim mężem Ryanem Reynoldsem w social mediach* (kobieta.wp.pl). Taka łączliwość składniowa należy jednak do wyjątkowych.

kontekście najczęściej występuje forma *tweetować*. Została ona uwzględniona przez cztery słowniki elektroniczne: *Obserwatorium Językowe UW*, *Najnowsze słownictwo polskie*, *Słownik języka polskiego PWN*, *Dobry słownik* oraz *Wielki słownik języka polskiego PAN*. Ponadto w wyszukiwarce Frazeo.pl zarejestrowano 169 użyc wyrazu *tweetować*, podczas gdy drugi pod względem frekwencji w tekstach internetowych wariant *twittować* (ze skróconą nazwą własną w podstawie) wystąpił 78 razy. Pozostałe formy tego leksemu pojawiają się rzadko – rozbudowana *twitterować*, spolszczona, zgodna z wymową *tlitować* i błędna **twitować* zostały użyte po trzy razy⁷.

Czasownik odrzeczownikowy *tweetować* jest chętnie wykorzystywany w artykułach publikowanych w internecie, w których tematem przewodnim jest aktywność użytkowników na Twitterze (m.in. prezydenta Stanów Zjednoczonych Donalda Trumpa). Najczęściej występuje w zasadniczych segmentach tekstów, np.:

- Z czasem zaczęli *tweetować* mieszkańcy całej Ameryki Południowej [...] (fakty.interia.pl),
- [...] po ogłoszeniu wyniku obrad zwolennicy pozostania zaczęli *tweetować* o potrzebie oddania głosu narodowi jeszcze raz w sprawie brexitu (wiadomosci.onet.pl).

Autorzy tekstów internetowych zdecydowanie rzadziej używają tego leksemu w tytułach – na 169 artykułów wyszukanych przez Frazeo.pl tylko cztery razy słowo to zastosowano w tej części tekstów, przy czym w dwóch przypadkach wystąpiło jako fragment wypowiedzi cytowanej:

- Iran radzi Trumpowi: „Przestań *tweetować*! To tylko podniesie ceny ropy” (forsal.pl),
- Durbin do Trumpa: przestań *tweetować* (dziennikzwiazkowy.com).

Zdarza się, że derywat czasownikowy *tweetować* pojawia się również w lidach, np.:

- [...] jak już zaczął *tweetować*, nie skończyło się na pojedynczym wpisie (wiadomosci.wp.pl),
- Towarzyszy jej interaktywna część wystawy pod hasłem „Daj Melanii głos”, która pozwala *tweetować* poprzez specjalne konto o nazwie „Pierwsza Dama muzeum Madame Tussaud” (tvn24.pl).

O popularności leksemów związanych z korzystaniem z portalu Twitter świadczy szybki proces derywacji nowych określeń. Wśród wyrazów pokrewnych czasownika *tweetować* można wyróżnić nie tylko wspomniane już synonimy (*twitterować/twittować*, *tweetnąć* oraz rodzimy odpowiednik *ćwierkać*), lecz także czasownik dokonany *zatweetować*, rzeczownik odczasownikowy *tweetowanie*, a także rzeczowniki osobowe występujące w rodzaju męskim oraz żeńskim: *twitterowicz*, *twitterowiczka*, *twitterianin*, *twitterianka*, *ćwierkacz*.

⁷ Stan danych zaczerpniętych z Frazeo.pl na 27.10.2019 r.

Podsumowanie

Rozwój internetu, w tym pojawienie się portali o różnorodnej tematyce, komunikatorów, wyszukiwarek, ale także zjawisk z nimi związanych, niejako wymusił na użytkowników języka stworzenie określeń nazywających kolejne elementy rzeczywistości pozajęzykowej. Przestrzeń internetowa obecnie dostarcza swoim użytkownikom niezliczoną ilość narzędzi, nie dziwi zatem fakt, że w polszczyźnie pojawiło się tak dużo derywatów czasownikowych dotyczących funkcjonowania i działania w tej sferze. Do tworzenia nowych leksemów tematycznie związanych z nowymi mediami wykorzystano słownictwo zapożyczone z języka angielskiego (czy to nazwy własne, czy to wyrazy pospolite), które posłużyło jako podstawy słowotwórcze polskich czasowników, a do nich dodano rodzime przyrostki czasownikowe *-owa(ć)*, *-i(ć)*, *-y(ć)*, *-a(ć)*, *-ną(ć)*.

Nowe formy werbalne jako konstrukcje syntetyczne, które zastępują dłuższe formacje, są ekonomiczne i dobrze oddają współczesną tendencję do skrótowości wypowiedzi formułowanych w nowych mediach. Ponadto przeanalizowane leksemy potwierdzają fakt szybkiego asymilowania zapożyczeń przez włączanie ich do systemu morfologicznego (fleksyjnego i słowotwórczego) polszczyzny, choć analiza wariantywności pisowni nowych czasowników tematycznie związanych z internetem oraz porównanie liczby wystąpień w tekstach form z podstawami obcymi i spolszczonymi pokazują, że obecnie częściej używane są te pierwsze.

Efekty badań przedstawione w niniejszym artykule stanowią kolejny etap moich analiz słownictwa tematycznie związanego z przestrzenią internetową. Ze względu na dynamiczny rozwój leksyki internetowej i ciągle zmiany w sferze technologicznej, które nie pozostają bez wpływu na język, warto na bieżąco przyglądać się wszelkim neologizmom, ponieważ w nich odzwierciedlają się zmiany w otaczającej nas rzeczywistości. Jednym ze zjawisk, które także wymaga szczególnej uwagi, jest, moim zdaniem, migracja nowych zapożyczeń z polszczyzny środowiskowej do odmiany potocznej. Większość analizowanych w artykule leksemów czasownikowych początkowo była używana tylko w środowiskowej odmianie języka polskiego, po czym została włączona do polszczyzny potocznej. Przeprowadzone badania pokazują, że wiele nowych derywatów jest coraz częściej i chętniej używanych w oficjalnych tekstach informacyjnych. Z czasem jednak dopiero okaże się, czy te wyrazy wejdą na stałe do nienacechowanej polszczyzny ogólnej.

Tabela 2. Nowe derywaty czasownikowe w języku użytkowników internetu

DERYWATY CZASOWNIKOWE TEMATYCZNIE ZWIĄZANE Z INTERNETEM							
ODRZECZOWNIKOWE							ODCZASOWNIKOWE
SUFIKSALNE (PARADYGMATYCZNE)						PREFIKSALNO-SUFIKSALNE	PREFIKSALNE
PODSTAWA	Nazwa własna (zapożyczenie w postaci cytatu lub częściowo przyswojone)		Wyraz pospolity			Wyraz pospolity (zapożyczenie w postaci cytatu lub częściowo przyswojone)	
			Zapożyczenie w postaci cytatu lub częściowo przyswojone		Rodzimy ekwiwalent anglicyzmu		
FORMANTY	-owa(ć)	-y(ć), -a(ć)	-owa(ć)	-i(ć), -ną(ć)	-a(ć), -i(ć)	za- + -owa(ć)	wy-, z-/s-, za-, po-, od-
PRZYKŁADY LEKSEMÓW	– skajpować, – facebookować (fejsbukować), – fejsować, – instagramować, – twitterować, – twittować, – youtubować (jutubować), – allegrować, – googlować (guglować), – hejtować	– fejsbuczyć, – googlać (guglać)	– postować, – lajkować, – hejtować, – hashtagować (hashtagować), – subskrybować, – subować, – szzerować, – tweetować (hitować) [*twitować], – blogować, – vlogować (wlogować), – scrollować (skrollować, skrolować), – trollować (trolować)	– hejcić, – subnąć, – tweetnąć	– ćwierkać, – polubić	– zafriendować (zafrendować)	– odlajkować, – odlubić, – odsubskrybować, – polajkować, – strollować (strolować), – wyfejsować, – wygooglować (wyguglować), – wyszerować, – wyyoutubować (wyjutubować), – zalajkować, – zasubować, – zasubskrybować, – zatweetować, – zgooglować (zguglować), – zhejtować, zhejcić [*shejtować], – zljakować, – zszerować

Źródło: opracowanie własne

Literatura

- Frazeo.pl*, <https://frazeo.pl> (dostęp: 27.10.2019).
- Grzegorzczukowa R., Laskowski R., Wróbel H. (red.), 1999, *Gramatyka współczesnego języka polskiego. Morfologia*, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Jadacka H., 2008, *Neologizmy*, w: H. Jadacka, A. Markowski, D. Zdunkiewicz-Jedynak (red.), *Poprawna polszczyzna. Hasła problemowe*, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Kacperska B., w druku, *Facebookowicz, youtuber, szafiarka i inni – o nowych nazwach użytkownikóW internetu*, w: E. Szkudlarek-Śmiechowicz, E. Olejniczak, A. Wierzbicka (red.), *Słowo: struktura – znaczenie – kontekst*, Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.
- Kudra B., 2016, *O niektórych właściwościach nowych derywatów czasownikowych*, „Rozprawy Komisji Językowej ŁTN” 62.
- Miejski słownik slangu i mowy potocznej*, <https://miejski.pl> (dostęp: 27.10.2019).
- Obserwatorium Językowe Uniwersytetu Warszawskiego. Najnowsze słownictwo polskie*, <https://nowewyrazy.uw.edu.pl> (dostęp: 27.10.2019).
- Słownik języka polskiego PWN*, <https://sjp.pwn.pl> (dostęp: 27.10.2019).
- Smółkowska T., 2012, *Nowe słownictwo polskie*, w: J. Bartmiński (red.), *Współczesny język polski*, Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.
- Waszakowa K., 2005, *Przejawy internacjonalizacji w słowotwórstwie współczesnej polszczyzny*, Warszawa: Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego.
- Wielki słownik języka polskiego PAN*, <https://wsjp.pl> (dostęp: 27.10.2019).
- Wikisłownik*, <https://pl.wiktionary.org> (dostęp: 27.10.2019).

Artykuły internetowe

- <http://dziennikzwiazkowy.com/ameryka/durbin-do-trumpa-przestan-tweetowac/> (dostęp: 15.11.2019).
- <http://ikamien.pl/artykuly/4036/> (dostęp: 27.11.2019).
- <http://plotek.pl/plotek/7,78649,20553680,justin-bieber-i-selena-gomez-ostropoklocili-sie-w-sieci-on.html> (dostęp: 21.11.2019).
- https://antyweb.pl/sztuczna-inteligencja-trollowanie/?utm_source=feedburner&utm_medium=feed&utm_campaign=Feed%3A+Antyweb+%28AntyWeb%29 (dostęp: 21.11.2019).
- <https://dorzeczy.pl/felietony/46245/Antypisizm-rutynowy.html> (dostęp: 19.11.2019).
- [https://fakty.interia.pl/raporty/raport-swiatowe-dni-młodzieży-kraków-2016/aktualności/news-kraków-warszawa-i-paryż-najaktywniejsze-w-internecie-podczas,nId,2252710](https://fakty.interia.pl/raporty/raport-swiatowe-dni-mlodziezy-krakow-2016/aktualnosci/news-krakow-warszawa-i-paryz-najaktywniejsze-w-internecie-podczas,nId,2252710) (dostęp: 22.11.2019).
- <https://forsal.pl/artykuly/1163340,opec-i-iran-kontra-trump-tweety-trumpa-podnosza-ceny-ropy.html> (dostęp: 15.11.2019).
- <https://innpoland.pl/blogi/marekporzezynski/135309,googlowanie-nie-takie-oczywiste> (dostęp: 27.11.2019).
- <https://joemonster.org/art/40830> (dostęp: 27.11.2019).

- <https://kobieta.wp.pl/paul-feig-agentka-i-druhnami-udowodnil-ze-potrafi-rozbawic-widzow-do-lez-6302665414870657a> (dostęp: 21.11.2019).
- <https://kobieta.wp.pl/smiem-podejrzewac-ze-zamierza-mnie-upic-napisala-i-dodala-zdjecie-w-nietypowym-towarzystwie-6247760649029761a> (dostęp: 19.11.2019).
- <https://kozaczek.pl/kim-jest-kobieta-ktora-rzekomo-rozbila-malzenstwo-beyonce-i-jaya-z/> (dostęp: 21.11.2019).
- <https://natemat.pl/202555,wszyscy-czekali-by-jacek-saryusz-wolski-wreszcie-przerwal-milczenie-wlasnie-to-zrobil-i-zdaje-sie-ze-z-nas-kpi> (dostęp: 21.11.2019).
- <https://pikio.pl/prawo-i-sprawiedliwosc-1207192-nowy-projekt/> (dostęp: 21.11.2019).
- <https://polskatimes.pl/czy-big-brother-2019-da-rade-w-erze-patostreamingu-i-siostr-godlewskich-jak-zostac-celebryta-w-swiecie-internetu/ar/13970565#opinie> (dostęp: 19.11.2019).
- <https://portalsamorzadowy.pl/polityka-i-spoleczenstwo/prof-jerzy-stepien-to-nie-jest-dobra-zmiana-dla-samorzadow,78601.html> (dostęp: 20.11.2019).
- <https://tvn24.pl/ciekawostki-michalki,5/melania-trump-w-muzeum-figur-woskowych-madame-tussaud,832564.html> (dostęp: 15.11.2019).
- <https://tvn24.pl/wiadomosci-ze-swiatea,2/pro-rosyjski-troll-i-haker-hell-stanal-przed-sadem-w-niemczech,558309.html> (dostęp: 21.11.2019).
- <https://wiadomosci.onet.pl/politico/brexit-31-pazdziernika-w-halloween-jesli-tylko-znow-cos-sie-nie-zmieni/bm9hb5b> (dostęp: 22.11.2019).
- <https://wiadomosci.wp.pl/trump-znowu-pisze-o-polsce-zwraca-sie-tez-do-hejterow-6141587991316609a> (dostęp: 15.11.2019).

Beata Kacperska

Googlować, trollować, tweetować..., *in other words,*
the new verb borrowings in the language of internet users

Summary. The aim of the article is to systematize information about the new verbs which are concerning activity in the Internet space and using social media. The research material consists of 48 verb borrowings. It have been classified in terms of word formation (taking into account their foundations and formants). In this way, were distinguished three types of the new verbs, in which the basis are proper names, common names functioning as borrowings and native equivalents of anglicisms. Then on the similarity of dictionary entries describes three verbs borrowings: *googlować*, *trollować* and *tweetować*.

Keywords: verb borrowings, internet, mass media, word formation basis, control, verb, borrowing, new media